

Megjelenik a lap **Temesvá-**
rött minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben,
akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.

Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap ház-
hozordásáért rendelést tehetnek
a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros,
bécsi utca 68. szám, első emelet.

DELEJTŐ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jeitige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizethetn helyben a szer-
kesztőségénél, vagy a helybeli könyv-
kereskedésekben; vidéken min-
den cs. kir. postahivatalnál a szer-
kesztőséghez utasítandó bérmentes
levelekben.

Hirdetések minden közhasználat-
ban lévő nyelven fölvetetnek. A
beiktatásért minden három hasábo-
s egyes sorért 4 p. vagy 7 uj kraj-
cárnyi díj számítatik.

Kiadó hivatal: belváros, bé-
csi utca Urmann Márton
műkereskedésében.

Kedd, május 17. 1859.

20. szám.

Második évi folyam.

A krassómezei bányavidék.

V.

Az előre bocsátott igen futólagos és még is be-
vezetésnek tán igen hosszú értekezés vidékünk föld-
tani leírását, reményilem annyira könnyíteni fogja, hogy
most rövidebbek lehetünk, minthogy ugy is ábrák nél-
kül részletekbe bocsátkozni nem lehet.

A románbánati ezred és Krassó mezei hegyei az
erdélyi határt képező Kárpátok kinyulásai, a melyek itt
a nagy bányai rónaság felé laposodnak. Alapjukat ké-
pezik átalakult palák, főkép a csillámpala, melyből áll
e hegyes vidék legnyugottibb pontja is, a verseci hegy.
A granit és gneisz csak az ezred határában jön a fel-
szinre. A Dunától Moldován alul a kőszent tartalmazó
fövénykő a Berzaváig terjed, mely patak értekezés-
sünkre nézve az éjszaki határt képezi. Valószínű, hogy
ezen fövényképlet a csillámpalán közvetlenül fekszik,
tehát e két sziklanem közt a közbeeső őzneptuni kép-
letek hiányzanak, noha több helyen főkép Stajerlak kö-
rül, a fövényképlet tetemes felemeltetése és a rajta
fekvő mészképlet szótrepedése mutatja, hogy egy a
fövény alá feltódult, de külre fel nem vergődött erup-
tiv, talán veres porphyr vagy dioritből álló bérc, a
csillámpala és a fövény közt lappang. A keleti ugy-
mint a nyugoti végét e fövényképletnek pontosan nem
lehet meghatározni, miután egy szintén a Dunától a
Berzaváig vonuló mészképlet, a hol t. i. mint Stajer-
lak szomszédságában és más helyeken szét nem res-
peztetelt, nem csak a fövényt födi, hanem még azon-
tul még a csillámpalára is kiterjeszkedik.

Egy terjedelmes syenit — eruptiv sziklanem —
déléjszaki irányban szintén a Dunától a Berzaváig, sőt
még tovább Ezeres nevű faluig kinyulván, áttöri a
fen említett másodlagi mészképletet, és természetesen
a többi alatta lévő sziklanemeket is, és pedig ott, hol
a mészképletnek nyugoti vége szakad, és az alatta
fekvő csillámpala napfényre jön. A csillámpala, a mész
és syenit, érintkezésükben képezik az érces telepeket,
melyek többnyire közönséges granát- tremolit- sugár-
kő- delejvasércből és különféle arany- ezüst- réz-
ólm- és horganyércből állanak, és az ércbányászat
tárgyát képezik.

Ha ezt így nagyban szemléljük, az ércképletek
szabályosak és egyszerűeknek látszanak. A kivételben

azonban a bányász érzi a nehézségeket. Az érintkezési
telepek (die Contactlagerstätten) néhol nagyon keske-
nyek, sőt egészen hiányzanak, úgy hogy a syenit és
pala közvetlenül érintkeznek, ott tehát érceket nem
találhatni. Néhol a telep vastagsága 80—90 ölig nő;
de az ércek csak helyenkint lencsealaku kisebb vagy
nagyobb központosulásokban, tomsökökben, csekély és
nem messze terjedő telérekben találhatnak.

A syenit vastagsága nagyon különböző és egy-
nehány öl és 600 öl közt ingadozik. Ő a másodlagi
korszak vége felé feltódult és helyenkint a mészkép-
letet csak felemelte a nélkül, hogy áttörte volna, és
miután a nyugot felé nyuló hegygerinceket rézsutos
irányban keresztül vágja, a harmadlagi és mostani ré-
tegekkel födött mellékvölgyekben nem látható. Ezen
hézagok legnagyobbika találkozik Majdan és Dognácska
közt, mert itt a széles Kárászvölgy fekszik. Szászka és
Csiklova közt a syenit menete majd oly tetemes félben-
szakadást szenved, mint a Kárászvölgyön, de a föld-
alatti összeköttetés mind a két helyen nagyon valószínű.
Moldova és Szászka közt körül belől a Radimna völgy-
től éjszak felé fél mérföldre a syenit szinte isme-
retlen; meglehet, hogy az e helyen magasra felemelt
mészképletet nem törte át, vagy hogy itt tetemesen
keskenyülve, a termő föld és sűrű erdő miatt, eddig
meg nem találhatott.

Ha Krassó mezei földabroszára tekintünk, látjuk,
hogy a syenit menethez kötött érctelepek Ó-Moldován
a Várad nevű hegytől kezdve Moldvabányán, Radimna
völgyön, hol azon az út átmegy, a szászka Szénfalun,
Szászkan, a csiklovai Kicsiny (oláhosan Gicsin) Temes és
Vadarna nevű hegyeken, Oravitzabányán, Majdánon, Dog-
nácskán és Moraviczon (Eisenstein) keresztül egészen a
Berzaváig, hol a vashátori vizesatorna kezdődik, egye-
nes déléjszaki vonalt képeznek.

A középkeplet éppen azon irányban az érctelep-
pel párhuzamosan, ennek keleti oldalán a Dunától a Ber-
zaváig és pedig közel egy mérföldnyi szélességben
huzódik, de többnyire a hatalmas mészképlet által fö-
detik. Csak ott, hol ezen mészfödelet hatalmas eme-
lések szétrepesztették, mint a Dumánál Moldován alól,
moldovai Karlsdorf mellett Illadia határában, Majdánon
felül, Stajerlak környékén, Lupák határában, Domán,
Kuptore és Resicza környékén napfényre jön a fövény-
képlet, mely hol több és vastagabb, hol vékonyabb és si-

„Ennyi hazudság! azért kedves kis leány meg ne rikasson a vers, az a poéta hazudott; és ne hidd el a kritikus tizedik szavát; egyik pénzért hazudja az érzelmeket, a másik pénzért veri agyon azt, ki nem a kuszipajtások közé való.“ — Ily tényű írók azután nagyon kedveltetik magokat a közönség előtt. — E tények létét erősítik R... (az 1857-ki M. Néplap 99. sz.) e szavai is: „De mi köze ehhez az ujdondászoknak? sat. — — Kötelességünk még. 1. Az író, ha nem céhbeli, cudarul elnászpárolni,“ sat. —

„Piac, vásár, olcsó portéka, alku; jól megfogd az erszényt, ha száz forintra tartják, kezd az alkut legalul, mond nekik: Három huszas látod-e? Ha elteszem, bánod-e? — Kuszált dolgok ezek? nem tagadom; de mióta a közönséget elkényeztették a divatlapok szerkesztői, s a lap mellé félevenkint író, színész, táncosnő arcképein kívül sat. — ki tudja mit adnak; kénytelenek vagyunk a dolgot úgy intézni, hogy mindenki találjon valami neki valót“ sat.

Ezek azon leckék, melyek mind a két részt érdeklík; melyekhez még egyet — mit bennök föl nem találtam — adhatni; t. i. Virgilius azt mondja, hogy midőn Sinon a trójabelieket rászedte, saját nemzetségét átkozta. Nem tudom igazak-e Virgilius e szavai, de nekem erre is van példám egy kiadó íróban.

K. F.

Gyümölcsfáink.

16. Somfa.

Ez egy 8—10 lábnyi bokor, mely azonban nevelés által gyakran fa alakot s nagyságot nyer; de van sokkal alacsonyabb is. Ágai egymásnak átellenben állanak, közülök a fiatalabbak lenyomott szőrrel fődvék. Leveli, melyek a virágok után fejlődnek ki, tojásdadok, hirtelenül hegyesedve, mindkét oldalon kevésbé szőrösek, ép szélűek, bordáik vagyis oldalereik a levél hegye felé csaknem egyenközüleg kanyarodók. Virágai apró, sárga, tojásdad hegyes és négy szirmuak; ernyőket képeznek, úgy hogy egy ernyőben 15—30 virág is található, s mint már mondva volt, a leveleknél előbb megjelennek. Gyümölcse — a som — ha megéri, fénylő sötétveres (ritkán viaszszárga vagy fehér) hengerded, csaknem egy hüvelyk hosszú; magva kökeménységű, sima és sárga. — Terem verőfényes dombokon, hegyeken és erdőkben, közép- és déli Európában, továbbá Ázsiában egész Japánig. Virágzási ideje március, april. — Gyümölcse, míg tökéletesen meg nincs érve, igen fanyar, de azután kellemes savanyus ízű s gyenge összehúzó erővel bír. Azelőtt forroláz, vér-folyás és üdült hasmenés ellen volt használatban. Megérve gyakran mint gyümölcsöt nyersen eszik; sőt éretlenül is cukor vagy ecetbe csinálva. Árnyékban szárított levelei thea gyanánt szolgálnak. Rendkívüli kemény fűjét igen sokra használhatni, p. puskavesszők,

kalapács-, vésőnyelek, mennyiségtani eszközök, gépekre. Virága a méheknek kora táplálékot és sok mézet ad; de könnyen meg is árthat nekik. E fa 150 évet is elérhet.

Dr. Márki József.

Levelezések.

Zombor, május 1-én 1859. Ha azon emberekhez fordulnánk, kiknek minden hazafias és jótékony cél iránt, mint mondani szokás, köszívők van, Zombornak elhanyagolt utcáit szépen ki lehetne kövezni. — A tavaszi időszakra ujonnan megnyílt gőz- és kádfürdők nagyban látogattatnak, — mi oda mutat, hogy az emberek nagyon szeretik a tisztaságot — külsőleg; némelyeknek egyebiránt nem ártana, ha lelkiismereti ügyekben is mielőbb kimosakodni iparkodnának. — E napokban Zombor utcái éjjel becsületesen ki voltak világítva; mondják, hogy ezt a hold teljes fénye okozta, melylyel a világítás kezelője nem mer megmérközni. — Valahol olvastuk, hogy bizonyos helyen új egylet van létesülőben, s az „Gyászoló egylet címet“ nyeread, mi okból? az nincs kimondva az előleges jelentésben, — lehet mind az által, hogy némely állapotok sajnos voltát akarja gyászolni. — A tűzoltás körüli készülétek is megjavultak, s a mult éjszakai tűznél a vizipuskák már megjelentek, mikor a tűz még el nem volt oltva. — Más egyebek mellett az árpa ára is folyvást emelkedik, mi a boldog sörivókat nem kis mértékben aggasztja, addig azonban kétszeresen isznak, mit onnan gyanítunk, mert egy idő óta, több különféle éneket hallunk innen onnan felharsogni. — A multkor olvastunk ilyen rövid címet: „Bahnhofinterimsaufsehers-Substitutenadjunkt.“ Ez már luxus. — Némely házigazdák oly szűkre kezdik lépesőiket építtetni, hogy némely házaknál a nagyobb butorokat az utcáról az ablakon át kell a szobákba szállítani, és e sors különösen a zongorákat éri. Furcsa: sok családapa ablakon dobja ki a pénzt, midőn gyermekeit zongoraron-tásra taníttatja, s aztán már most viszonzásul ablakon át viheti majd csak szállására a zongorát, pedig sokan ildomosabban tennének, ha pénzüket megtartanák, és inkább a zongorát dobnák ki. —

Legközelebb nagy furorét csinált itten két kis szép utazó táncosnő. Az általuk férfi és nőalakban eltáncolt csárdás, az eddig itt látottakhoz hasonlítva olyan, mint a legfinomabb brüsseli csipke a debreceni guba mellett. Mi sokat olvastunk románokban a szemnyelv létezéséről, és hallánk valamit a lábnyelvről is, s minthogy az csakugyan világosan érthető, csodáljuk, hogy erről meggyőződésünk csak most következett be. Lássuk csak mennyire és mily tanuságos benne az alegorikai célzás. Például: a selyem cipős parányi lábak bevezetésül nagyot ugranak, mi azt teszi, hogy a hajadon és nő között igen nagy a különbség; az egyik láb hátra nyulik és mosolyog, igen mert ott jár a titkos sze-

relmes: valami adjunctus, auskultáns vagy más efféle; mind a két láb ujhegyeire emelkedik, s ez jelenti, mikép a nőkiván-ságai oly magasra is emelkednek, hogy a szegény férj meg nem foghatja, mily uton fogja azokat betölteni; az egyik láb földhöz tapad, a másik ég felé emelkedik; úgy van, világos: házi körében csak félig érzi magát otthonosnak a divatos nő, s gondolatai a magasban ábrándoznak, mutatva, hogy a nő szerelme állhatatlan; most egy lábon forog az egész test, és ez annyit tesz, hogy ha férjem uramnak nem tetszik divatos ledérségünk, mi bizony egyedül nélküle is megtudunk élni; ezután uszó helyzet következik, jeléül, hogy furfangos nő, szárazon is él és megtudja az ember fiát untatni; végre mindenféle zavaros, zajos és villámgyors mozdulatok, ugrások és keringések következnek be, melyek azt jelentik, hogy a női jellem csakugyan megfoghatatlan. Ime mily kézzelfoghatóan világos ez a lábnyelv! — Multkor láttuk, hogy egy makrancos háziasszony egyik lakónéjával összekapván, ez utóbbtól ráadásul néhány pofoncsapást kapott. Ez az első eset, hogy valamely lakos önkényt toldotta meg a házbért. — Nem rég egy brochure-t láttunk, melynek magyarított címe ez lenne. „Ok-tatás mint lehet az ifjúból ügyes arszlán“, — abból aztán megtanulhatja, hogy miként lehet az emberből majom. „Megengedjük, hogy a kik ilyet irnak azok lehetnek jó emberek, de bizonyosan rossz muzsikuskok“ — mint egy nagy ember mondá. Heti-vásáraink meglehetősen élénkek. A gypjunak jó kelete van, ellenkezőleg a posztónak, mi tán onnan van, mert sokan megfordított köpenyt viselnek, mások pedig kénytelenek beérni azzal, hogy megfordítják, ha nem is köpenyöket, legalább nad-rágaikat. — Az ágyi toll ára is emelkedik valamennyire, ez azonban nagy bőjt után rendesen beszokott következni, mert

ilyenkor szabad a házasság, s a kemény pályán jól esik a puha nyughely. — A zsir és vaj folyton emelkedett árban vannak, és ez igen természetes, mert könnyen képzelhetni, mennyi ott a kenni való, hol annyi ember él a piacról. — Szappan nem igen kerestetik, azért oly sok körülöttünk a tisztátlan kéz, ellenben az enyv nagy kelendőségnek örvend, a mennyiben nem igen alkotunk ujat, hanem csak az ócskát szeretjük összevissza enyvezgetni. Apróbb tárgyakra nézve azonban élénktelenebb a sokadalom, vagyis inkább az ugy nevezett gyalogvásár. A boltokban olló és beretva sok kelt el, miből mélyebb belátásuak azt vélik következtethetni; hogy nem sokára sok birka fog megnyiratni és sok ember megborotváltatni — szappan nélkül; a papiros ellenben igen léhán kel, mi azt bizonyítja, hogy most immár a tények mezejére szállottunk, és toll helyett usztatás és olló meg beretva fognak működni. — Jelenleg lovagköri mutatóványokban gyönyörködünk. Érdekes volt látnunk, mikép lehet minden sérelem nélkül egymás után kétszer is leesni a lóról. Ez érdekes szemle lehet azoknak, kik most magas paripán nyargalóznak, mert azt különben sem tanulhatnák meg: hogy mikép kelljen vagy lehessen a lóról soha le nem esni! — Multkor a lovag művészek azt is hirdetétk, hogy két majom is lovagolni fog, három számár pedig versenyt futand. Valaki erre azt jegyzé meg, hogy kár volt ezen nemes állatok számát ily határozottan kijelenteni, mert valamelyik hirtelen megbetegülhet s a közönség aztán zugolódni fog; válaszul mind azáltal az adatott, hogy ha mind megbetegülne is, rögtön találkozni fognak helyettök mások. — Jövöre többet.

Ikerváry.

T Á R C A.

A sors álnoksága.

Novella.

Irta Thöbey.

(Folytatás.)

A könnyü szekér melyen az ügyvéd ült inasával, gyorsan haladt, s Hidfőynek ha kevésbbé érdekes ügy vezetne volna is e vidékre, nem lett volna ideje magát megunni, mert a minden pillanatban újabb és zordonabb kifejezésű lát-pontok által felváltott tájképek oly Cyclorámát képeztek, mely képes volt versenyezni akár mely papírra festett s nagyító üvegen át nézett szépséggel.

A szép zöld dombok csendesen folydogáló patakjaikkal, a kies völgyek s a szép tölgy erdők elmaradtak utasaink háta megett s helyettök következtek sugár fenyőkkel fedett óriás bércek és formátlan sziklatömegek, s ha a szekér valamely magasabb pontra ért, hol a szem tova hatolását nem gátolák meredeken felemelkedő bércek, akkor a távolban, esillogó fehér csucok tüntek fel.

Az ut veszélyes volt; némely helyen annyira keskenyé vált, hogy míg a kerék az egyik oldalon szorosán a tátongó meredek szélén haladt, addig a másikon a tengely a felmaga-sló sziklát surolá. A lovak tehát csak lassu lépést me-hettek.

A néma figyelemmel tekintgetett szélyel, olykor felállott s előre nézett.

— Elemérvár már nem lehet messze, szólta Hidfőy.

— Mikor oda érünk hol a szikla körül kanyarodik az ut, meglátjuk a tornyát, felelt a kocsis ki most gyorsabban ereszté lovait, minthogy az ut eltérvén a meredek partjától szélesebbé vált.

Néhány perc mulva az említett kanyarulathoz ért a kocsis, s midőn a magas szikla által képezett szeglet mellett elhaladt, utasaink egy végtelen hosszaságu és egészen egyenes mély ut kezdetén találták magokat, mely két meredeken emelkedő hegyoldal közt vezetett tova; a két hegyoldalból itt-ott roppant szikla darabok állottak ki, olykor az ut felett nyúlva el, csaknem a tulsó hegyoldalig, mint egy lecsapással fenyegető óriási kar. A távlatot képező ut végén, egy mér-földnyi távolban egy árny tünt fel, mely alig látszott seté-tebbnek s alig volt megkülönböztethető az őt környező ür-től; ez árnyban az előfogatos kocsis sasszeme Elemérvár leg-magasabb tornyát ismeré fel.

A némán különös izgatottság mutatkozott, midőn a sze-kér a mély utba ért; szeméi nyugtalan kifejezéssel tévely-gtek a jobbra fekvő hegyoldalon, melynek durva szakgatott lapja csenyevész fenyőfákkal volt benővo azon részeken, hol az eső nem mosta le a szikláról a koskony földréteget.

Alig haladtak egy óranegyedig a mély utban, midőn a néma szeme egy több száz lábnyi magasban setétlő fekete ponton megakadt; a néma arca sápadt lett s tagjai resz-ke dni kezdtek; most megragadá Hidfőy karját s meredt to-kintettel nézett annak szeméibe.

— Mi lelt? kérdezé az ügyvéd.

A néma most mindkét karját a fekete pont felé terjeszté; Hidfőy szemeivel követé a kijelölt irányt s érteni kezdé a szolgál felindulását.

— Barlang? szólta Hidfőy a némához fordulva, s midőn az igent intett tovább kérdezé: Ott van mit keresünk?

A néma ismét igenlőleg rázta fejét.

Állj meg, szólta ekkor Hidfőy a kocsihoz.

A kocsit megállított és az ügyvéd s a néma leszállottak. A néma előre indult s Hidfőy követé; a szikla meredeksége miatt csak lassan és a legnagyobb óvatossággal haladhattak felfelé, olykor csak az apró fenyőfákba fogódzva folytathatták utjokat s lábaik alatt gyakran elváltak a sziklától némely porhanyósabb részek.

Végre fáradtan és izzadva ott állottak a barlangnyílás előtt; ez sűrű bozóttal volt környezve, mely tökéletesen elfedé ama szikla tömeget melyben az üreg volt, s csak a setétlő bejárást engedé látni; ez oly alacsony volt, hogy közép magasságu ember is csak erősen meghajolva léphetett be; a barlang belseje is csekély volt s két személy is alig fért volna el benne.

Hidfőy s a néma tehát ott állottak a barlang torkától néhány lépésnyire; határozatlanul tekintettek egymásra. A néma sápadt volt s Hidfőy vonásain is felindulás mutatkozott midőn e barlangot látá maga előtt, mely, mint már régen kitalálta, ama rémitő csemény színhelye volt.

A néma végre erőt vett magán s oda lépett a barlang nyílásához s betekintett. Ha Hidfőy e pillanatban látta volna a néma arcát, azt hiendette, hogy az megőrült; de a néma háttal állott felé, s így csak azt látta Hidfőy, hogy mint rázkódik össze mikor a barlangba tekint; egy pillanatig állott ott azután vissza tántorodék s vonásaiból kikelt arcát mutatá az ügyvédnek, kit e látványnál hideg borzadály futott át.

A néma szolgál mellől rekedt hörgés emelkedett; úgy látszik mint ha a szerencsétlen fuldokolna, arca elkéült, szemei kidüledtek; végre hosszas erőlködés után egy iszonyu hang, egy idegrázó ordítás tört elő torkából; azután szemei lecsukódtak s ájultan rogyott össze.

Hidfőy nem emlékezett, hogy inasa ezelőtt képes lett volna bármily hangot is kiejteni; tudta hogy vannak némák, kik képesek értelem nélküli hangokat adni, de ennél addig úgy tapasztalta, hogy semmilyenresem képes. Változáson kellett tehát szólni műszereinek átmenniök. Hidfőy több példát tudott azon esetre, hogy gyenge idegzetű emberek valamely lélekrázó csemény vagy látvány befolyása alatt elvesztették a szólás adományát, és később, szintén különös felindulás következtében ismét vissza nyerték.

A néma szolgálával is ez történt.

Hidfőy most oda lépett a barlang nyílásához és figyelmesen betekintett; valami fehérét látott közel lábaihoz a földön feküdni; eleinte a szikla üregben uralkodó setéség miatt nem veheté ki hogy mi az, de midőn szemei hozzá szoktak a homályhoz, borzadva lépett vissza. Ama fehér tárgy egy csontváz volt; kétség kívül a szerencsétlen Eleméry István csontváza.

Midőn Hidfőy iszonyodva fordítá el tekintetét a fehér csontokról, a néma öllött szemébe, ki most visszanyerve eszméletét, lassan felállott.

— Szerencsétlen uram csontjai hevernek itt, szólta a szolgál remegő hangon; és tekintetök által visszanyerém a szólás tehetségét; tizenhét év óta először hangzik ajkaimról szó. Oh az esemény mely megfosztott a beszédől, iszonyu volt.

— Tehát csakugyan úgy van mint gondolám, mormogá az ügyvéd csodálkozva.

A szolgál ezután letérdelt s összetevé kezeit és rövid hálaimát mondott el.

— Most uram, szólta, miután ezt elvégezte és felkelt, gyerünk oda hol megtaláljuk azon ládát, melyben Eleméry István pénzét és írományait szokta tartani.

Az inas, kezeit előre terjesztve a barlangtól jobbra elterülő sűrű bozóttal lépett; Hidfőy követé, s alig tett két lépést midőn egy másik barlang nyílás előtt találta magát, mely az előbbinél még kisebb volt. Az inas bement s nem sokára egy alig két lábnyi hosszú bőrbatyt vonszolva maga után jött vissza; a batyu penésszel volt fedve, s meglátszott rajta, hogy igen régen lehet e helyen.

— Ebben vannak? kérdezé az ügyvéd, örömtől szikrázó szemekkel tekintve az előtte nagy érdekléssel bíró leleményre.

— Ha léteznek ama írományok úgy ebben kell lenniök; ez volt az egyetlen pogyász darab, melyet szerencsétlen uram saját hintáján vitt magával, midőn Bécsből elindultunk; a többi pogyász néhány nappal előbb indított meg társzekereken, melyeket az egész eselődés kísér; egyedül én és egy kocsi maradtunk a gróffal; annyit tudok, hogy készpénzt, összes birtokainak félévi jövedelmét, abban tartotta a gróf.

Hidfőy letérdelt s a láda lakatját vizsgálá; kulcs természetesen nem volt. Az ügyvéd tehát zsebkésével kezdé feszegetni a rozsdáttal lakatot, mely nem is állott soká ellent; a láda fedele felpattant s Hidfőy fürkésző tekintete azonnal egy írománycsomagra esett, mely legfelül feküdt, számos pénzhengereken.

Az ügyvéd reszkető kézzel hajtott szélyel egy terjedelmes pergamen lapot, melyen aranyos zsinag által tartva, néhez pecsét függött.

— Ez az! kiáltá Hidfőy miután egy tekintetet vetett az aranyos és színes betűkkel nyomtatott okmányba; ez hiányzott egyedül, hogy gróf Eleméry István vissza helyeztessék jogaiba; a kedvező ítélet nem késhet.

— Tehát csakugyan él ama szerencsétlen gyermek? kérdé most a szolgál.

— Él, és reményem hogy ezután boldogan fog élni.

— És ön uram, ön vette őt pártfogása alá? ön az árva és elnyomottak védője? ön az, ki imádott uram gyermekének igazságot szerz?

A szolgál megragadá Hidfőy kezét és mély megindulással szorítá azt ajkaihoz.

— Isten dusan meg fogja önt jutalmazni.

— Megjutalmazni? szólta Hidfőy mosolygva bár, de szintén megindulással tekintve a becsületes szolgálra, ki annyi szeretettel emlékezett meg egykori uráról, s most ő iránta is oly őszinte ragaszkodást tanúsított; megjutalmazni engemet azért, mert elnyomottak számára igazságot vívok ki? folytatá. Oh azért nem érdemlek jutalmat. Minden embernek van szenvedélye, melyet kielégíteni törekszik; s az én szenvedélyem küzdelem az igazságért. Ha célokat elérem, ha védelem ügye győz, oly örömet érzek, mint a legszenvedélyesebb kártyás, mikor utolsó pénzét veszélyeztetve ütő kártyát kap; s akkor meg vagyok jutalmazva.

— És most világosíts fel, folytatá Hidfőy, szólj miként lehettél te birtokában e titoknak, miként lehettél tudomásod ez íromány hollétéről?

A szolgál kezével végig simítá homlokát s egy percig gondolkodott; vissza tekintett a régen multba s távol idők emlékeit frissíté fel lelkében.

— Én gróf Eleméry Istvánnak szolgálja voltam; minden szolgálót, a francia komornokokat sem véve ki, én birtam bizalmát legnagyobb mértékben; ha oly utra indult, melyen csak egy szolgál által akart kísértetni, mindig én voltam vele; titokban tartandó teendőkkal, mint valamely rejtélyt igénylő levél átadásával s hasonlókkal, mindig engemet bízott meg; gyakran tetemes pénzüsszögeket általam küldött rendeltetésük helyére; pedig tehetségemmel illetőleg minden szolgálót bizonyára én voltam a legutolsó; írni, olvasni nem tudtam, s ezt éppen uram kívánta így; én az Eleméry család jobbágya voltam; még gyermekkoromban megnyertem tetszését István grófnak, ki velem egykoru volt; inasának fogadott, s ha pártásai nem voltak jelen, egyszersmind játszótársa is valék; István gróf atyja midőn észrevé, hogy

mennyi őszinte ragaszkodással viseltetem fia iránt, elhatározá hogy belőlem ügyes és hű komornokot fog neveltetni fia számára, és olvasni s írni akart taníttatni; de István gróf, kinek lelkét ekkor már nagy mértékben kezdék elfoglalni később annyira kifejlett kalandos hajlamai és vágyai, ellenzé ezt s nevetve monda atyjának, hogy jobban fogja szeretni, ha legbizalmasabb szolgája nem tud olvasni, mert történhetne, hogy titkos levelkének kellend keresztül menniök ennek kezcin, s bár mily nagy legyen is hűségem, a nem tudás által mindig inkább biztosítva érzendi magát, mint a nem akarás által; az öreg gróf ki örömmel ismeré fel fiában saját ifjuságának másolatját, mosolygott e szavak hallatára s engedett fia kívánatának.

Szegény uram! mennyire megváltozott élete utolsó éveiben. Egy szép ifju polgárleányt szeretett utoljára; de csakhamar ezt is elhagyá, mint állhatatlanságának számtalan áldozatát; azonban e szenvedélye erősebb volt minden előbbinél, s midőn megtudá, hogy ama leányt szülei eltaszították magoktól, keserűen megbánta vétkét, és azon szándékkal hogy mindent jóvá tegyen, kerestetni kezdé őt, mert tartózkodása helyét azon idő óta hogy szüleitől eltávozott, senki sem tudá; végre meglelé, de haldokolva. Egy napon könny áztatott arccal jött haza; karján egy beteges kinézésű gyermeket tartott, melyet gyakran magához szorított s csókjaival halmozott.

Ez időtől kezdve tökéletesen megváltozott uram; már akkor is midőn megtudta hogy egykori kedvese oly szerencsétlenné lett, elébbi életkedvének nagy részét levetkezteté, bár azon remény, hogy mindent helyre hozhat s megbántott kedvesének fényes elégtételt nyujthat, némileg megvédé a lélekfuladástól és a legőszintébb megbánás okozta fájdalomtól. De ama naptól kezdve, melyen kedvese meghalt, lelke megtört; barátjaitól, ismerőseitől tökéletesen vissza vonult s egyedül gyermekének élt. Elemérvárra szándékozott vonulni, napjait a legnagyobb magányban töltendő, s csak azért maradt még egy ideig Bécsben, hogy gyermeke törvényesítésének ügyében személyesen járhasson el. Végre megjött a kegyelem levél és elindulánk Bécsből; a cselédség a pogyászszal előre ment, én urammal és a gyermekkel maradék.

A szolga itt megállt elbeszélésében s egy perczig pihent; az elbeszélés első része itt be volt fejezve, s most a második, a rémitőbb következik; a szolga vissza gondolt a multra s az iszonyu események emléke elsápasztá arcát s homlokára néhány verejték cseppet facsart; egy pillanatra kezeibe rejté arcát, azután összeszedve erejét, folytatá :

— Ejjel nappal utaztunk; uram sietett. Midőn Roznicán, hol lovakat váltottunk, megállapodtunk, már setét volt s az eső kezdett esni; alig hagytuk el e falut midőn a legiszonyubb égháboru, felhőszakadás és szélvész kezdődött; a lovak gyakran megállottak s nem akartak tovább menni az ostorként csapkodó esősugarak miatt, míg ellenkezőleg néha egy-egy erősebb csattanás által megriasztva vad ugrásokkal ragadták tovább a kocsit.

Eppen midőn a mélyutba értünk, dühöngött a vihar legerősebben; alig haladtunk itt néhány lépésnyire midőn földet rázó csattanással s egy pillanatra vakító tüztengerré változtatva az egész környezetet, lecsapott a villám, alig egy lépésnyire a lovaktól; ezek horkolva ágaskodának fel, úgy hogy a kocsi egy másodpercre megállott.

Előre látám, hogy mi fog történni, s ennél fogva használva a pillanatnyi megállapodást, leugrék a bakról; ugyan e pillanatban a kocsi ajtót is nyilni hallám, uram karján a gyermekkel kiugrott; és nagy ideje volt, mert a következő pillanatban a megrémült lovak eszeveszett sebességgel repiték tova a kocsit; csak rövid ideig hallatszott a robogás melyet még erősebb robaj és csörömpölés fejezett be; azután csend volt.

Azonnal gyanítánk, hogy a nehéz utazó kocsi felborult, s hogy, ennél fogva a lovak nem vonszolhatták tovább.

Eppen ott dőlt fel a kocsi, hol most a miénk áll.

Midőn oda értünk urammal, a kocsist halva, tökéletesen összezuzott koponyával, a lovakat a szerszámba bonyolódva s a kocsit szélyelzuzva találtuk.

A rémitő esemény által elkábitva állottunk néhány perczig; csak a gyermek halk sirása juttatá végre eszünkbe saját helyzetünk kellemetlenségét.

(Folytatás következik.)

Heti szemle.

— A tudományokat nagy veszteség érte, mert a természettudományok fejedelme **Humboldt Sándor** f. é. május 6-án élete 90-dik évében Berlinben meghaláozott. Noha nem igen váratlanul vette a világ e hírt, még is alig lesz valahol tudománybarát, ki az elméket most annyira foglalkodtató csatazaj dacára, erre érzékenyen fel nem jajdult volna. Humboldt mint az emberi ész felkentje oly magasan állt, hogy benne minden párt, minden nemzet határtalan tiszteletének egyesülnie kellett. De hasznos élete oly szép is volt, hogy az évezredek mulva is világotlani fog az emberiségnek. Legyen áldott az ő emléke!

— Az Érkövy Adolf szerkesztése mellett újra feltámadt „Magyar Gazda“ két első számát kaptuk. Tartalom és kiállítás igen kedves, és tökéletesen meg vagyunk győződve, hogy ezen új közlönyünkkel a mezői ipar és az államgazdasági ismeretek valóban nyertek. A Gazdasági Lapok és Falusi Gazda mellett méltó helyet foglalván, most némi elégtűtség-gel mondhatjuk, hogy gazdasági tudományunk a lapirodalomban jól van képviselve. Ide tartoznak még a szaklapok : Kerti Gazdaság, és Borászati Lapok.

— Verseccen több magánember 3000 pengő forintot adott össze egy takarékpénztár felállítására. E példát többen kezdék követni tehetségük szerint, és így reménylhető, hogy ezen üdvös intézet itt is fog létesülni.

A Csaplovics-féle közönyvtári tudom. részvenytársulat Alsó-Kubinban tartott nagyülésében, a köztisztelteti elnök Szontagh Dániel ur többi közt azon érdekes adatot közlé, hogy a legközelebbi félszázad utolsó felében a magyar nemzet sokkal több képességet, tehetséget, szilárd elhatározottságot és áldozatkészséget tanusított, mint tán némely részen hinnék. Kézselfoghatóvá teszik ezt közintézetek száma és állapota. Ugyan is a magyar nemzeti academián kezdve egész az igénytelen Csaplovics-féle közönyvtári tud. társulatig 92 ide vágó működő intézetet, társulatot s együletet hozott fel; — az iparági s kereskedelmi körből pedig a magyar Gazdasági Egyesülettől kezdve egész a marosi védgát együletig 101; a jótékony és kegyes intézetek sorából végre az első magyar általános Biztosító Társulattól s az első magyar Bölcsődétől egész az érsekújvári cigányneveldejeig 156 együletet és vállalatot felemlített azon hozzáadással, hogy ezzel a fennlevők egész sommája távol sem merítettett ki, miután azt nemzeti intézeteink rendes név s címkönyve hiányában mind összeszedni a tisztelt elnök urnak hatalmán kívül esett. Még csak azt toldjuk hozzá, a mit a „Wanderer“ is az idén elismert, hogy mind ezen intézetek indítványozása, alakítása, és fenntartása a magyar elem érdeme; mert többnyire, tán kevés kivétellel magyarok azok, kik ezen intézeteket szellemileg és anyagilag támogatják, és a hon mivelődésbeni fejlődését előmozditják.

— Ó Szivacz, Ó Sztapár, Stanisits. Pacsór, Sándor, Bresztovacz, Ada, Ó Kanizsa községek és Baja városa határozatba vették, hogy szegény tanulóikat évenként bizonyos összeggel segélyezzék.

— Egy pirosi lakosnő valamely ottani nyájtulajdonosnak azakl akart ártani, hogy nyája elé az utba üres korsókat rakott, azt vélvén, hogy ennél következtében a juhok kevesebb tejet fognak adni. A nyájtulajdonos ezt azonban észrevevén, furkos botjával düntő (döngető) okokkal cáfolta meg a babonás kísérletet. Mily prózai benyulás (Hincinragen

einer Geisterwelt in unser Leben, mondják megfordított értelembe a német mysticusok,) a szellemek világába!

— Egy kis árkülbmség. 1563. Miksa kormánya idejében volt :

1 mérő buza	— — — —	20	Denár
1 " zab	— — — —	15	
1 " árpa	— — — —	13	
1 " rozsa	— — — —	10	
1 darab kappan	— — — —	5—6	
1 " tyúk	— — — —	2—3	
1 hizlalt lúd	— — — —	6	
1 font szalonna	— — — —	8	
1 " marhahús	— — — —	2	
1 " borjuhús	— — — —	2	
1 " sajt	— — — —	3	
1 " vaj	— — — —	7	
1 " gyertya	— — — —	4	
5 tojás	— — — —	1	
3 adag kenyér	— — — —	1	
1 szekér széna	— — — —	40—60	
1 " szalma	— — — —	20—30	
1 itce borsó	— — — —	1	
1 " jó bor	— — — —	4	
1 kocsí fa	— — — —	25	

100 denár ért egy forintot.

— Hasznos kézikönyvet nyertünk a Lucas Ede által átdolgozott „Gyümölcsfa iskolákban,“ melyet a „Kerti gazdaság“ szerkesztősége kiadott, és mely a kerti gazdaság könyvtárának 2-ik kötetét képezi. Ára 1 frt. o. ért. és különösen a községi gyümölcsiskolák kezelőinek ajánlható.

— A veszprémi püspök elhatározta, hogy az általa emeltetett s újból építettendő „Naphoz“ címzett vendéglőben

színtermet is állítand, minek hiányát Veszprém eddig igen érzékenyen nélkülözte. Ezen tény is szép jele az időnek.

Temesvári ujdonságok.

* A helybeli kereskedelmi testület szombaton tartott gyűlésében a kényszerítő szükségességet fejtegeté, hogy az itteni fiók váltóleszámitolási intézet pénz alapja még 500,000 forinttal szaporitassék. Ezen intézetet nem csak a helybeli iparos osztály, hanem majdnem a fél tartomány veszi igénybe, azért természetes, hogy tőkéje felette kevés, és hogy a pénz szűke a jelen üzletpangás, és az itteni piacot nagyon veszélyesen érintő bécsi bukások mellett nyomasztólag hat a kereskedőkre. Határozatba ment, hogy a kereskedelmi kamara megkéressék, egy magasabb dotatióért a pénzügyi minisztériumhoz folyamodni.

* A zeneegylet f. hó 20-án a városi redoute termében hangversenyt adand, melyen a classici zene némely jeles darabjait hallani leend alkalmunk.

≈ Színházi előadásaink voltak : május 9-én „Der Fabrikant.“ Souvestre Emil regénye után készült színjáték. Ludwigné jeles játéka dacára a darab nem azon jó benyomást tette reánk mint máskor. Közönség gyér, és részvétlen. 10. az utolsó bérlet utolsó előadása : „Einen Jux will er sich machen,“ bohózat. 12. „Der Zauberschleier,“ régen nem látott bohózat. Az előadás mindkét napon jó. A hét folyamában egy pár arenai előadás is volt. Várjuk a magyar színtársulatot Aradról, melynek szereplésére már bérlet van hirdetve.

Kiadó és felcölös szerkesztő Pesty Frigyes.

H I R D E T E S E K .

Pap Albert

(hangszerész Temesvárt, Józsefváros, 3 kengyelfutó utca 95. szám)

mindennemű billentyűs hangszert, ugymint : orgonát, fisharmonikát, játszószekrényt, kintornát, melodiont sat. készít, és új bécs zongorákat is raktárában tart, hol ezek a legutányosabb áron kaphatók.

Midőn ezennel saját készítményeit, és rendelt, vagy bizományos áruit a tisztelt közönség figyelmébe ajánlaná, tudtul adja egyszersmind, hogy a fenebbi hangszerek javítását, vagy igazítását is elvállalja, és azokat hangolni is kész.

MOLL

SEIDLITZ PORA

Az utolsó világműkiállításán a hivatalos „Wiener Zeitung“ számai szerint minden hasonnemű házi gyógyszerek közt egyedül csak ez tüntetett ki érdemmel, s a nemzetközi eskütszéknek ezen főhatalmu nyilatkozata által e készítmény fölülmulhatlan minősége és dicséretreméltósága a bel és külföld minden hasonnemű készítményei irányában elvitázhatlanul bebizonyított.

Egyedül központi szétküldő raktár: Bécsben a „golya“ című gyógyszertárban, Tuchlauben, Wandel-szálloda átellenében. — Ára egy bepecsételt eredeti skatulyának 1 frt. 12 krt. pp. Pontos használati utasítások minden nyelven.

Ezen, ezer példákban és sok évi tapasztalás után mint kitűnőnek bebi zonyult Seidlitz-porok városon és vidéken most már oly általános elismerésre találtak, miszerint azoknak hire jelenleg az ausztriai birodalom határain messze tulterjed. Hogy mit képes mivelni Moll Seidlitz-porainak biztos gyógyereje, nevezetesen gyomor és alhasi bántalmaknál, s hogy azok mily jelentékeny segínyt nyújtanak májbetegség, hasszorulás, aranyér, szédülés, szívdobogás, vértodulás, gyomorgöres nyálkásodás, gyomorégetés s külömbféle nőnemű betegségeknél azt már mint bebizonyult tényt kell elismerni és számos gyenge idegzetű személyek e porok okos használata által már gyakran lényeges könnyebbülést és új életért nyertek.

☞ Temesvárott rendeléseket fogad a fenebbi gyógy-szerekre Uhrmann M. papir-és mű-árus úr.